ਮੁਨੁਵਾ @ ਸਤੀਸ਼ ਆਦਿ.

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਾ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 207)

ਅਗਸਤ 26, 2022

ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ ਅਤੇ

ਪਾਮਿਦੀਘੰਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860: ਧਾਰਾ 34, 302, 307 – ਕਤਲ – ਉਸ ਭਾਗਿਆਨਾ ਦਿਨ, ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ-ਪੀੜਿਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਫਿਜੀਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਭਿਆਸੀ-ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ, ਏ-1, ਏ-2, ਅਤੇ ਏ-3, ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ – ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਲਗਾੜੀ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ – ਪੀੜਿਤ ਵੱਲੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਬਹਾਅ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302, 307 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ – ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਏ-2 ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ – ਜਿਹੜੇ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-3 ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ – ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ – ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਸਮੱਗਰੀ, ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ, ਛਰਾਂ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਦੋ ਮਰਨ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ – ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ – ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਮੇਘਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਾ (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 188 : 1994 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 592; ਰਾਮ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਾ (2004) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 259 : 2004 (1) ਸੁਪਲ. ਜੇ.ਟੀ 217; ਮਹਬੂਬ ਇਸਾਭ ਐਬਾਜੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਰਾਜਾ (2007) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 112 : [2007] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[1994] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 592 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 21

[2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 28

[2010] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 137 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 23

ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਏ ਨੰਬਰ 2224-2225 ਦੇ 2010.

ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 10.02.2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 290 ਅਤੇ 587 ਦੇ 1981 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ।

ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵੇਂਕਿਤਾ ਸੁਬਰਮੋਨੀਅਮ ਟੀ.ਆਰ., ਲਿਖੀ ਚੰਦ ਬਾਂਸਲੇ, ਰਾਹਤ ਬਾਂਸਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ, ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ

ਪਾਮਿਦੀਘੰਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 290 ਅਤੇ 587 ਦੇ 1981 ਦੀ 10.02.2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਰੇਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 402 ਦੇ 1979 ਦੀ 31.01.1981 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਰੇਲੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੈ।

2. ਪ੍ਰੌਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕੇਸ: ਇਸਤਗਾਸਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਤੇ 24.08.1979, ਸ਼ਾਮ ਲਗਭਗ 6:30 ਵਜੇ, ਸ੍ਰੀ ਇਕਬਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸਕਸੈਨਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਇੰਟਰ-ਕਾਲਜ, ਗਿਆਨੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 1 , ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ ਡਾ: ਅਸਗਰ ਅਲੀ 2 ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਕੈਂਪਸ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਫਜ਼ਲ ਮਸੀਹ3 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬੋਤਲ, ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਬੋਤਲ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੁੱਲੂ @ ਰਾਜੇਸ਼ (ਏ-1), ਵਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਚੁੰਨੂ (ਏ-2), ਅਤੇ ਮੁਨਵਾ ਉਰਫ ਸਤੀਸ਼ (ਏ-3) 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ PW-6 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ 'ਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਦੇ ਕੰਪਾਊਂਡਰ ਮਹਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ

ਦੀ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਫਸਟ ਏਡ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਟ ਉੱਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਏ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਲੀਗੰਜ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਬੈਲਗੱਡੀ ਦੇ ਨਾਲ. ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਲਦ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

3. ਪੁਲਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ ਰਾਤ 8:30 ਵਜੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਮੈਂ, ਇਕਬਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸਕਸੈਨਾ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਸਕਸੈਨਾ (?) ਹਾਂ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਸਰਾਏ ਜਟਾਰ, ਉਗੈਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ- ਬਦਾਊਂ। ਮੈਂ ਹਾਂ ਗੈਨੀ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਮੈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਗਿਆਨੀ ਸਕੂਲ। ਫਜ਼ਲ ਤੇ ਅਸਗਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਲਗਭਗ 6.30 ਵਜੇ ਪੀ.ਐੱਮ. ਗੁੱਲੂ ਪੁੱਤਰ ਮੁਕਤ, ਵਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਦਾਤਾਰਾਮ, ਮੁਨੂਆ ਗੈਨੀ ਦੇ ਐਸ/ਓ ਚੰਦਰ ਸੇਨ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਬਣਾਈ। ਅਸਗਰ ਅਤੇ ਮੈਂ ਰਹੇ ਹਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ। (ਮੈਂ ਹਾਂ?) ਵਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

4.ਬਿਆਨ ਮੁੱਖ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਘੁਨੰਦਨ ਲਾਲ* ਦੁਆਰਾ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੀਡਬਲਿਊ-4 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਰਗੰਜ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬੈਲਗਾੜੀ 'ਤੇ ਬਰੇਲੀ ਲਈ ਇਲਾਜ ਲਈ ਬਰੇਲੀ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੋਹਨ ਲਾਲ* ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਤ 9:15 ਵਜੇ ਟ੍ਰੇਨ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਤ 11:00 ਵਜੇ ਬਰੇਲੀ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾ. ਜੇ.ਐਨ. ਭਾਰਗਵ* ਨੇ ਉਸਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਰਾਤ 11:15 ਵਜੇ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਦੀ ਬੈਲਗਾੜੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਾਤ 10:00 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਟ੍ਰੇਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ 12:00 ਵਜੇ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨ ਚੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ, ਯਾਨੀ 25.08.1979 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 2:00 ਵਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

5. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਤੇ ਐਕਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸ੍ਰੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਸੀ. ਰਸਤੋਗੀ* ਦੁਆਰਾ 25.08.1979 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11:10 ਤੋਂ 11:20 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਪੀ.ਕੇ. ਬਾਸ* ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਫਿਟਨੈਸ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਟਿਵ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਫਰਕ ਸੀ।

6. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 307 ਅਧੀਨ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਈਆਈਸੀਪੀ ਦੇ ਜੱਜ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ 11 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚਿਆ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ 28 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤੇ।

7. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ: ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 31.01.1981 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਝੂਠਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਸਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਤਾਰੀਖਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਲਗਭਗ 8:30 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਗਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਕਲਪਿਕ ਥਾਂ ਸੁਝਾਉਣ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਮੋਟੀਵ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਏ-2 ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਏ-2 ਖਿਲਾਫ਼ ਮੋਟੀਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-3 ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਮਕੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਵੱਲੋਂ 25.08.1979 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਨਜੋਗ ਮੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਤੋਂ 16 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਸੰਭਵਤ: ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਅਤੇ 307 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-3 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਰਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਏ-2 ਨਾਲ ਸਬੰਧ, ਜਿਸਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕਸਾਰ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ, ਅਤੇ ਕਤਲ ਹਥਿਆਰ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਉਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਦੂਜੀ ਮਰਨ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੇਵਲ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰਟ, ਏ-2 ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਹੀ A-1 ਅਤੇ A-3 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ।

9. ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ: ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਵੇਂਕਿਤਾ ਸੁਬਬਰੋਮਾਇਮ ਟੀ.ਆਰ, ਏ.ਓ.ਆਰ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸੁਣਿਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਆਰ ਬਸੰਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ੍ਰੀ ਲਿਖਿਲ ਚੰਡੀ ਬੋਂਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਹਨਤ ਬਾਂਸਲ, ਐਡਵੋਕੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰੇ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਏ.ਓ.ਆਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵੋਕੇਟਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।

10. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਵੇਂਕਿਤਾ ਸੁਬਬਰੋਮਾਇਮ ਟੀ.ਆਰ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਝੂਠੀ ਅਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਸਬੰਧੀ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਾਖਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੈ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਵੈਧ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ

ਨਤੀਜੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਸੀ।

11. **ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ**: ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਪੱਸਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਚੂਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਾਂਗੇ।

12. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਵੇਂਕਟਾ ਸੁਬਰਾਮੋਨੀਅਮ ਟੀ.ਆਰ. ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਲੰਬਵਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਹੋਰਤਲੇ ਦਸਤਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖਰੀ ਸਿਆਹੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਖੁਦ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਸਪੱਸਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜੋ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-4 ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6 ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ। ਦੂਜਾ ਜੁੜਿਆ ਤੱਥ ਜੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 27.08.1979 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ, ਭਾਵ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਸਮਰਥਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਸਮਾਦੁਬਿ ਨਿਆਇਾਲਯ ਬੇਜਾ।"

13. ਰੀ: ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ: ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹਨ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਇੱਕ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ:

"ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿੰਨਲ ਕੁਮਾਰ; ਮੁਨੀ ਅਤੇ ਗੱਲੂ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭੱਜਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਂ ਦਫਤਰ ਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।"

14. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ -

"ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਵਰਾਂਡੇ ਦੀਆਂ ਸੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ।"

15. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੁਧਾਰ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਲੇਗਦਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

16. ਦੂਜੀ ਚਿੰਤਾ ਉਸਦੀ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ,

"ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ।"

17. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਲੀਗੰਜ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਪੈਦਲ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉੱਥੇ ਲਗਭਗ 25-30 ਮਿੰਟ ਲਈ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਗਿਮਾਨੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ 8:30 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1, ਜਿਸ ਨੇ 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਤੱਕ ਪੈਦਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਲਿਖੀ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ, ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਐਸ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 8-9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸਫਰ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 10-12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

18. ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੀ ਅੱਖੋਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਵੀ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਝੂਠੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਹੈ।

19. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੱਖੋਂ ਦੇਖੀ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕਤਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਜਿਸ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 ਦੀ ਬਰੇਲੀ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-6, ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ, ਬਜਾਏ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜਾਏ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਖੂਨ ਰਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

20. ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ: ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਘਟਨਾ ਉਸ ਗਲਿਆਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਦੋ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਚੋਬ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-7) ਜਿਸਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ। ਇਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੈਲਗਾੜੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਲੇਟਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਖੂਨ ਰਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਏ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

21. ਇਹ ਅਸਵਾਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਜਾਂ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 ਬੈਠੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਵੀ ਬੂੰਦ ਖੂਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਾਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗੰਭੀਰ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਮਿੱਟੀ, ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ।

22. ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਪਰਸ਼ ਨਿਰੀਖਣ ਹੈ PW-6 ਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ “ਸਰੀਰਕ ਅੰਗ ਜ਼ਖਮੀ ਸੀ ਤਹਿਮੰਡ ਨਾਲ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਪਰਾਧ

ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੱਪੜਾ, ਤਹਿਮੰਦ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਵਜੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਵਾਰ ਘਾਤਕ ਹੈ. ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਘਾਤਕ

23. ਮੁੜ: ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਘਾਟ: ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਹਥਿਆਰ, ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸੱਤ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ, ਨਾ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਰੀਰ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਵਾਰਦਾਤ 'ਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅੱਗੇ, ਇਹ ਸੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕੀ ਗੋਲੀਆਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਖਰੀ ਬੰਦੂਕ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖਾਲੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਤੂਸ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਪਾਇਆ ਇੱਕ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਾਹਰ. ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ।

24. ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੋ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਬਾਰੇ: ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੋਟੀਵ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ। ਪਹਿਲਾ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਸੁਸ਼ੀਲ ਪਾਲਾਚੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ, ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਆਏ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 'ਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਏ-2 ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-5 ਦੁਆਰਾ 25.08.1979 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-9 ਤੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਉਸ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਏ-3 ਦੀ ਚਾਰ ਮਿਲ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਆਟਾ ਮਿਲ ਤੋਂ ਆਏ, ਅਤੇ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਨੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਏ-3 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸ ਕੇ ਫੜਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਉਸ ਦਾ ਚਪੜਾਸੀ ਸਖਲ ਐਤ ਬੇਗ ਅਤੇ 5-6 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ 11ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਫੇਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਏ-2 ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

25. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ 27.08.1979 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ:

"ਇਕਬਾਲ ਬਹਾਦੁਰ ਸਕਸੇਨਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।"

26. ਇਸ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉਲਟੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੇਵਲ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

27. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦੂਜਾ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਸਨ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਠੀਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲੀ ਫਿੱਟ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ PW-8 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰਧ-ਚੇਤਨ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹੋਰ, PW-11 ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। FIR ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ FIR ਨੂੰ ਵੀ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਮਹਿਬੂਬਸਾਬ ਅੱਬਾਸਾਬੀ ਨਦਾਫ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 10 , ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲਟੀਪਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ:

"

"7. ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪਰ, ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਵਧਾਨੀ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ, ਹੈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

29. ਨਤੀਜੇ: ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਸਮੱਗਰੀ, ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ, ਛਰਾਂ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਈਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਵਿਵਹਾਰ, ਅਤੇ ਦੋ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ

ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਤਦਨੁਸਾਰ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :-

i. ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2224-2225 ਦੇ 2010 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ii. ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 290 ਅਤੇ 587 ਦੇ 1981 ਦੀ 10.02.2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਬਰੇਲੀ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 420 ਦੇ 1979 ਦੀ 31.01.1981 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

iii. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਬੰਧਾਨਾਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਲੰਬਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਣ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate